

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4/9, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Adresatams pagal sąrašą

Nr.

I

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO IR NUOTEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. X-764 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 16 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Aplinkos ministerija, pakoregavusi pagal suinteresuotų institucijų pateiktus siūlymus ir pastabas, pakartotinai teikia derinti Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo (toliau – Įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 16 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – Vietos savivaldos įstatymo projektas) (toliau abu kartu – Įstatymo projektai) projektus.

Įstatymo projekto rengimą paskatino kelios priežastys:

Pirma, įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 patvirtintą Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 162.4 nuostatą – „Užtikrinsime, kad visiems miestų ir miestelių (daugiau kaip 2 000 gyventojų) gyventojams būtų sudarytos galimybės naudotis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis. Skatinsime gyventojus, turinčius individualius vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įrenginius, jungtis prie centralizuotų sistemų, o vandens įmonės – didinti veiklos efektyvumą“.

Antra, įgyvendinant Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimo Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ 6.4.15 priemonę „Parengti ir priimti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą ir pradėti įgyvendinti finansavimo mechanizmą, skatinantį vandentvarkos įmonių stambinimą, kad būtų užtikrintos kokybiškos ir prieinamos viešosios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos“.

Trečia, į nacionalinę teisę perkeliama 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2020/2184 dėl žmoniems vartoti skirto vandens kokybės (toliau – Geriamojo vandens direktyva) nuostatos.

Įstatymo projekto tikslai:

- sumažinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų netolygumą ir socialinę nelygybę Lietuvos gyventojams;
- užtikrinti nacionalinių ir Europos Sąjungos įsipareigojimų, teikti kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams, įgyvendinimą;
- pasiekti, kad visos vandentvarkos įmonės vykdytų veiklą efektyviai ir išsilaikytų iš veiklos pajamų;
- apsaugoti aplinką nuo išleidžiamų nuotekų žalingo poveikio ir nustatyti išsamų individualių nuotekų tvarkymo sistemų naudojimo, priežiūros ir kontrolės reglamentavimą;

- perkelti Geriamojo vandens direktyvos nuostatas.

Vietos savivaldos įstatymo projekto tikslas – suvienodinti teisinį reglamentavimą su Įstatymo projekto nuostatomis.

Sprendžiama problema ir siūlomos jo sprendimo priemonės, sprendimo įgyvendinimo kaštai, nauda, kurios tikimasi:

I. Sprendžiama problema	Šiuo metu neefektyvi vandentvarkos įmonių veikla neužtikrina geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo ir kokybės, sektoriaus tvarumo, Europos Sąjungos ir nacionalinių teisės aktų reikalavimų įgyvendinimo. Šalyje geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaina gyventojams skiriasi 3 kartus¹: - Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios paslaugų kainos kai kuriuose regionuose skiriasi daugiau kaip 2 kartus, o Lietuvos mastu kainų skirtumas siekia 3 kartus. Vertinant paslaugų kainą pagal gyventojų skaičių regionuose, pastebėta, kad tuose regionuose, kuriuose gyvena daugiau gyventojų, kaina yra mažesnė (1,25 Eur – 1,91 Eur), nei tuose regionuose, kuriuose gyvena mažiau gyventojų (2,36 Eur – 2,51 Eur). - Didesnes pajamas gaunantys miestų gyventojai už paslaugas moka mažiau nei regionų ar savivaldybių gyventojai, kurių darbo užmokestis ženkliai mažesnis. Vertinant paslaugų kainą ir vidutinio darbo užmokesčio (toliau – DU) regionuose ir savivaldybėse santykį, nustatyta, kad paslaugų kaina didžiausia Šiaulių regione (2,51 Eur) ir Tauragės regione (2,45 Eur), kai vidutinis DU (bruto) šiuose regionuose yra vienas mažiausių (Šiaulių regione 772,80 Eur, Tauragės regione 731 Eur). Mažiausia paslaugų kaina yra Vilniaus regione (1,25 Eur), o vidutinis DU (bruto) šiame regione yra vienas didžiausių (1034,60 Eur). - Prastėjantys demografiniai rodikliai Lietuvoje. Vadovaujantis gyventojų skaičiaus prognoze, 2028 m. šalyje gyvens 11,5 proc. arba 332 tūkst. mažiau gyventojų; 2050 m. – 22,5 proc. arba 633 tūkst. mažiau gyventojų nei 2018 m. Prognozuojama, kad 2028 m., 2050 m. didžiausia gyventojų dalis gyvens trijuose Lietuvos regionuose – Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos. 2050 m. pagal gyventojų skaičių augantis bus tik vienas regionas – Vilniaus, tam įtakos turės sostinė. Atliekant skaičiavimus nustatyta, kad esant nedidelei paslaugų kainai ir nekintančiam metiniam vandens suvartojimui, investicijų atsiperkamumo laikotarpis yra gana didelis (nuo 15 iki 26 metų), todėl prastėjantys demografiniai rodikliai Lietuvoje labiau pailgins šių investicijų atsiperkamumą ir didins paslaugų kainą ir kainų skirtumus. Žemas daugelio geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikiančių įmonių veiklos efektyvumas: - Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus vertinimas atskleidė, kad savivaldybėse ir vandentvarkos įmonėse situacija labai skiriasi. Šiuo metu 48 proc. minėtų įmonių veikia nuostolingai, neatitinka finansinių licencijuojamos veiklos kriterijų arba jų blogi finansiniai rodikliai, o teikiamų paslaugų kainos ženkliai didesnės nei sektoriaus vidurkis. Tokioms įmonėms kyla sunkumų investuojant į infrastruktūros atnaujinimą ir plėtrą, jos neišsilaiko iš veiklos pajamų. Tikėtina, kad trūkstant lėšų prastos būklės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų renovavimui ar keitimui, ateityje išaugs avarijų skaičius, infiltracijos lygis, dar labiau
-------------------------	---

¹ Duomenys iš projekto „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių valdymo tobulinimo plano rengimas“ [https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/2020%2001%2020%20galutin%C4%97%20ataskaita%20\(suformatuota\)_final\(1\).pdf](https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/2020%2001%2020%20galutin%C4%97%20ataskaita%20(suformatuota)_final(1).pdf)

	padidės įmonių veiklos sąnaudos, suprastės paslaugų užtikrinimas, nebus užtikrinamos kokybiškos paslaugos šalies gyventojams. Dėl šios situacijos <i>daug vandentvarkos įmonių jau šiandien neįgyvendina</i> 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo <i>reikalavimų</i>. Išskirta 20 rizikingiausių įmonių, kurių sverto, likvidumo, pelningumo ir skolos rodikliai yra blogiausi, 20 įmonių, kurios aptarnauja aglomeracijas, neatitinkančias Nuotekų direktyvoje nustatytų tikslų ir 7 įmonės, kurių finansinis pajėgumas 2018 m. nebuvo pakankamas licencijuojamai veiklai vykdyti. Taip pat siekiant įgyvendinti naują Geriamojo vandens direktyvą reikalinga tolimesnė geriamojo vandens tiekimo plėtra, didesnė vandens tiekėjo atsakomybė, papildomi vandens kokybės rodikliai reikalavimai, kurių įgyvendinimui bus reikalingos investicijos. - <i>Didžiausių vandentvarkos įmonių sąnaudų dalį sudaro personalo sąnaudos</i>. 2018 m. duomenimis šalies vandentvarkos įmonių personalo sąnaudų dydis siekė 68,62 mln. Eur, t. y. daugiau kaip 40,9 proc. visų sąnaudų. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, atlikusi tyrimą „Nepotizmo paplitimo kaita Lietuvos savivaldybių administracijose ir savivaldybėms pavaldžiose įmonėse“, konstatavo, kad bendras nepotizmo rizikos intensyvumo indeksas savivaldos srityje 2019 m. yra 16,92 %. Vandentvarkos įmonėse šis indeksas viršija vidurkį ir siekia 18,6 %. - <i>Neįgyvendinamas sąnaudų susigrąžinimo principas. Neužtikrinamas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus tvarumas ateityje. Sektorius neprisitaikęs gyventi be Europos Sąjungos subsidijų</i>. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų srityje taikomas sąnaudų susigrąžinimo principas reiškia, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos turi padengti būtinąsias sąnaudas, reikalingas geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo paslaugoms teikti, ilgalaikiam geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros eksploatavimui, renovacijai ir plėtrai užtikrinti, abonentams ir vartotojams priimtinomis sąlygomis naudotis geriamuoju vandeniu ir gauti tinkamos kokybės nuotekų tvarkymo paslaugas, taip pat aplinkos taršai mažinti ir vandens ištekliams racionaliai naudoti. Šiuo metu šis principas nėra pilnai įgyvendinamas. Į geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investuota daugiau kaip 1,3 milijardo eurų Europos Sąjungos fondų lėšų, už kurias sukurta didesnė dalis visos infrastruktūros, reikalingos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugoms teikti. Skaičiuojama, kad 44,9 proc. geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo turto sukurta Europos Sąjungos už lėšas, dar 29,1 proc. turto sukurta už savivaldybės lėšas. Kadangi už Europos Sąjungos dotacijų ir subsidijų lėšas sukurta geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros nusidėvėjimo sąnaudos neįskaičiuojamos į paslaugų kainą – lėšos, skirtos nusidėvėjusio turto atstatymui ateityje, yra nekaupiamos. Be to, į paslaugų kainą įskaičiuojama minimali investicijų grąža, todėl įmonės negali sukaupti pakankamai nuosavų lėšų reikalingai infrastruktūros rekonstrukcijai ar plėtrai, todėl turi būti pajėgios skolintis, kad vėlesnės investicijos būtų įtrauktos į paslaugų kainą. Dėl reformos būtinybės Lietuvą informuoja ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.
II. Siūlomos priemonės	Siekiant išspręsti sektoriuje esančias problemas ir įgyvendinti Įstatymų projektų tikslus, Įstatymo projekte siūloma: - pakeisti vandentvarkos įmonių licencijuojamos veiklos kriterijus; - įtvirtinti veikiantį mechanizmą, kuris užtikrintų geriamojo vandens

	tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimą ir reikalavimų vykdymą, jei geriamojo vandens tiekėjui ir nuotekų tvarkytojui būtų sustabdyta ar panaikinta licencija (garantinis paslaugų tiekimas); - nustatyti paslaugų kainų nustatymo metodiką ir pritaikyti ją taip, kad sektorius galėtų investuoti į reikiamą infrastruktūros plėtrą ir rekonstrukciją iš veiklos pajamų ir nebūtų priklausomas nuo subsidijų; - skatinti savanorišką geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo regioninių įmonių plėtrą, numatant pereinamojo laikotarpio kainodarą, didesnę investicijų grąžą besijungiančioms vandentvarkos įmonėms, mažinant administracinę naštą regioninei įmonei dėl kainų ir veiklos planų derinimo savivaldybėse; - numatyti išsamesnės vartotojams teikiamos informacijos suteikimą apie geriamojo vandens kokybę ir kainos aspektus, pagerinti prieigą prie geriamojo vandens; - sukurti individualiojo nuotekų tvarkymo įrenginių registravimo informacinę sistemą.
III. Priemonių kaštai	Įstatymų projektų nuostatomis įgyvendinti papildomų valstybės ir (ar) savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	Priėmus Įstatymo projektą būtų: 1) sumažintas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų netolygumas ir socialinė nelygybė Lietuvos gyventojams; 2) užtikrintas nacionalinių ir ES įsipareigojimų, teikti kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams, įgyvendinimas; 3) pasiekta, kad visos vandentvarkos įmonės, teikiančios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, vykdytų veiklą efektyviai ir išsilaikytų iš veiklos pajamų (sąnaudų susigrąžinimo principo įgyvendinimas).

Įvertinus suinteresuotų institucijų pateiktas pastabas ir siūlymus, Įstatymo projekte atlikti šie pakeitimai:

- garantinis geriamojo vandens tiekėjas ir nuotekų tvarkytojas bus parenkamas tik Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos sprendimu pagal Įstatymo projekte įtvirtintus kriterijus (atsisakyta konkurso);

- įtvirtinti tinkamumo ir reikalingumo kriterijai, kurias vadovaujantis išperkama arba perimama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūra, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūra (pažymėtina, kad šie kriterijai šiuo metu nustatyti Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto išpirkimo tvarkos apraše patvirtintame Vyriausybės 2007 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. 88 „Dėl Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros objekto išpirkimo tvarkos aprašo patvirtinimo“);

- atsisakyta vienos aplinkybės dėl kurios galėtų būti panaikintas licencijos galiojimas, t. y. „geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kaina daugiau kaip 30 proc. didesnė už regiono vidurkį“;

- numatyta, kad turėti darbuotojų licencijuojamai veiklai vykdyti ir ataskaitoms rengti, atskirai licencijuojamos veiklos apskaitai tvarkyti, vartotojams informuoti ir konsultuoti, skundams ir ginčams dėl licencijuojamos veiklos sąlygų nagrinėti yra licencijuojamos veiklos sąlyga, o ne licencijų išdavimo sąlyga;

- atsisakyta besidubliuojančių geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų ir savivaldybių funkcijų, tokiu atveju sumažinama administracinė našta savivaldybėms.

Atlikti ir kiti pakeitimai bei patikslinimai. Išsamiau Įstatymų projektais siūlomos nuostatos aptariamasi aiškinamajame rašte.

Įstatymų projektai pirmą kartą skelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS, Nr. 22-395). Įstatymo projektai derinti su Lietuvos Respublikos

ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Lietuvos antstolių rūmais, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Lietuvos vandens tiekėjų asociacija, Nacionalinei regioninės plėtros taryba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Vyriausybės atstovų įstaiga ir viešaisiais geriamojo vandens tiekėjais ir nuotekų tvarkytojais (60). Papildomai gautos pastabos iš Valstybinės įmonės „Registrų centras“, Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacijos „Visuomeninės iniciatyvos“, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarybos. Pastabos ir pasiūlymai įvertinti, į kuriuos neatsižvelgta informacija pateikta derinimo pažymoje.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

Įstatymų projektai atitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas, neprieštarauja strateginiams planavimo dokumentams.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

Vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio metodikos patvirtinimo“, 4 punktu, atliktas Įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas.

Konsultacijos su visuomene dėl šių įstatymų projektų nevyko ir ateityje neplanuojama jų rengti, tačiau savo pasiūlymus ir pastabas dėl jų visuomenė gali teikti.

Įstatymo projektui atliktas didesnio poveikio vertinimas, kuris buvo paskelbtas e.pilietis.lt internetinėje platformoje: <https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/viesoji-konsultacija-del-geriamojo-vandens-tiekimo-ir-nuoteku-tvarkymo-istatymo-pakeitimo-istatymo-projekto>.

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos politikos grupės (grupės vadovas Vitalijus Auglys, tel. 8 686 46 087, el. p. vitalijus.auglys@am.lt, vyresnysis patarėjas Irmantas Valūnas tel. 8 684 04 000, el. p. irmantas.valunas@am.lt) vyriausioji specialistė Judita Vaišnorienė, tel. 8 695 54 136, el. p. judita.vaisnoriene@am.lt.

Įstatymo projektas perkelia Geriamojo vandens direktyvos ir 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos [91/271/EEB](#) dėl miesto nuotekų valymo konkrečias nuostatas.

Įstatymų projektai skelbiami Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS). Prašome argumentuotas pastabas ir pasiūlymus dėl Įstatymų projektų pateikti per 12 darbo dienų nuo paskelbimo TAIS. Per nurodytą terminą negavę pastabų ir pasiūlymų, laikysime, kad pastabų ir pasiūlymų neturite.

PRIDEDAMA:

1. Įstatymo projektas, 47 lapai.
2. Aiškinamasis raštas, 18 lapų.
3. Atitikties lentelė (Geriamojo vandens direktyva), 11 lapų.
4. Atitikties lentelė (Miesto nuotekų direktyva), 3 lapai.
5. Numatomo poveikio vertinimo pažyma, 3 lapai.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo Nr. X-764 pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas, 1 lapas.
7. Vietos savivaldos įstatymo projektas, 1 lapas.
8. Vietos savivaldos įstatymo projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
9. Antikorupcinio vertinimo pažyma, 18 lapų.
10. Derinimo pažyma, 34 lapai.

11. Administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaita, 4 lapai.

Aplinkos viceministrė

Raminta Radavičienė

Aplinkos apsaugos agentūrai

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos antstolių rūmams

Lietuvos geologijos tarnybai prie Aplinkos ministerijos

Lietuvos pramonininkų konfederacijai

Lietuvos savivaldybių asociacijai

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijai

Lietuvos vandens tiekėjų asociacijai

Nacionalinei regioninės plėtros tarybai

Šiaulių miesto savivaldybės gyventojų asociacijai „Visuomeninės iniciatyvos“

Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai

Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai

Valstybinei įmonei Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centrui „GIS-Centras“

Valstybinei įmonei „Registrų centras“

Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai

Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai

Vyriausybės atstovų įstaigai